

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Controversiarvm Omnivm Hviſs Ævi Lvthero-Calvinisticarvm Libri Tres

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1627

Fridericvs III. Dei Gratia Palatinvs Rheni, Ac Sacri Imperii Romani Elector,
Dux Bauariæ. &c. Omnibvs Qvibvs Commiſſa Est cura Ecclesiarum &
Scholarum, quæ ſunt in Palatinatu, S. D.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35233

FRIDERICVS
III. DEI GRATIA PALA-
TINVS RHENI, AC SA-
CRI IMPERII ROMANI ELE-
ctor, Dux Bauariæ. &c.

OMNIBVS QVIBVS COMMISSA EST
cura Ecclesiarum & Scholarum, quæ sunt in
Palatinatu,

S. D.

POST QVAM quid nostri sit muneris, ex verbo DEI, atque ex natura ipsa cognoui-
mus, nosque in eo, ipsi potissimum, qui id nobis imposuit, Deo Opt. Max. parere oportere
statuimus, ut nihil esset, in quo tam in vniuersa vita laboraremus, quam ut & nostra con-
scientia satisfaceremus, & nostrorum salutem, quantum in nobis esset, consuleremus, Cum
autem non satis esse existimarem, nos ita consilio & ratione iustitiam administrare, ut
nostra fidei commissi populi, ius & honestatem colentes, placide tranquilleque viuerent,
nisi eò etiam perducerentur, ut Deum creatorem suum ac redemptorem ex verbo ipsius re-
cte cognoscerent: nam id vnicum est firmum fundamentum, cum cæterarum virtutum, cum vel maxime omnis
obedientia & vera erga Deum pietatis: Cœpimus toto animo de ista re cogitare, nihil cupientes prætermittere,
quod ad eam beatitudinem tum parandum, tum conseruandum pertineret.

Et si autem & ab ijs, qui nos proximè antecesserunt, Cognatis nostris, Palatinis ac Electoribus (quorum me-
moriæ cum amore & reuerentia vsurpamus) varia vtiliter & pie instituta sunt, ad gloriam Dei illustrandam,
& populum in officio retinendum: tamen ut ipsi in principio gubernationis nostræ experti sumus, non ea adhi-
bita est diligentia in illis Exsequendis, & ad vtilitatem publicam accommodandis, quam par fue-
rat in re tanta adhiberi. Quocirca minime mirum est, si ijs, qui sperati erant fructus, percipi non potuerunt. His
rebus per moti sumus, ut non solum, quæ ab ipsis recte instituta essent, reuocaremus ac restituere-
mus: verum etiam, ut quæ minus firma essent, fulciremus; quæ vero corrupta & deprauata ef-
sent, ea emendaremus & corrigeremus. Iacebant Scholæ, tenera iuuentus negligebatur, nulla
erat in religione Christiana cæta & consentiens institutio.

Itaque:

Itaque vel male, vel ad nullam certam normam, sed ad cuiusque arbitrium iuuentus eruditur, vel omnino non informabatur, sed rudis prorsus & impolita relinquebatur. Ex quo, pro dolor, cum alia infinita mala extiterunt, tum illud imprimis, ut aut vera religione non instructi, aut variis erroribus implicati, aut non necessariis questionibus onerati, infeliciter cum summa in scitia adolecerent. Cū haec tantis calamitatibus intueremur, & id quod res est cogitarem, videlicet nec Ecclesiam, nec Reipublicam, atque adeo ne familias quidem constitui, nec ullum honestati aut discipline inter ciues locum esse possit, fructu iuuentus à primis annis vna & consentienti voce ad veram sinceramque religionem instrueretur assidue, que in ea exercitaretur: rei necessitas fecit, ut huic malo, quae possemus ratione, quam celerrime occurreremus, ne in hac non postrema nostri muneris parte debitum officium merito à nobis desiderari possit. Quapropter re Theologis nostris, & quibus in nostra ditione praecipua Ecclesiarum cura est, commendata, negotium dedimus, ut Catechesin religionis Christianae, ex verbo Dei, Germanice & Latine conscriberent, quae postquam non iuuentuti solum rectius prospiciatur, sed quo concionatores etiam & ludimagistri certam habeant & definitam formam, ad quam iuventutem in templis & scholis informent, ne pro suo arbitrio noua subinde instituant, aut ea tradant, quae verbo Dei non sunt consentanea.

Vestrum nunc porro erit, cum ob gloriam Dei, cum ob vestram, eorumque, qui & nostra & vestra fidei crediti sunt, salutem, hanc Catechesin grato animo excipere, eam pueris, cum in scholis, tum in Ecclesiis proponere, eorumque auribus & animis assidue ac diligenter inculcare, quo eam vita & factis paulatim exprimere assuescant. Quod si à vobis, ut & fides vestra & munus diuinitus impostum postulat, praestitum fuerit: optimam spem habemus fore, ut Deus Optimus Maximus propter Christum nostri miseris pœnas quas meriti sumus, remittat, & pro paterna sua bonitate vestros labores secundet, toti que regioni bene faciat. Quod ut ab eo toto pectore contendimus, ita vos etiam atque etiam monemus, ut nostram de vobis spem magis magisque confirmari studeatis.